

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันศาลปกครองตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มีอำนาจหน้าที่ และองค์ประกอบตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 223-227 โดยหลักแล้วในการพิพากษาคดีของศาลปกครองจะต้องใช้หลักความได้สัดส่วนมาประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับกฎที่จำกัดและละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เช่น คำวินิจฉัยของศาลปกครองกลางที่ 2253/2545 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสงสัยว่า การใช้อำนาจหน้าที่ของศาลปกครองในคดีอื่น ๆ ในการพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับ “กฎ” ในการตรวจสอบการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้น มีการนำเอาหลักความได้สัดส่วนมาใช้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ และควบคุมกฎให้ชอบด้วยกฎหมายอย่างสม่าเสมอด้วยหรือไม่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 29 ที่บัญญัติให้การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องกระทำเท่าที่จำเป็นนั้น แสดงให้เห็นว่าได้มีการนำหลักความ สัดส่วนมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ หลักการนี้เป็นหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน และเป็นหลักการย่อยที่สำคัญของหลักนิติรัฐ นอกจากนี้ หลักดังกล่าวนี้ใช้ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของทุก ๆ คน อีกด้วย หลักนี้มีสาระสำคัญสามประการประกอบด้วย 1) หลักความเหมาะสม เป็นเหตุที่บังคับให้ฝ่ายปกครองต้องเลือกออกมาตรการที่อาจทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 2) หลักความจำเป็น เป็นหลักการที่ฝ่ายปกครองต้องเลือกเฉพาะมาตรการที่เหมาะสม ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนน้อยที่สุดเท่านั้น 3) หลักความได้สัดส่วนในความหมายอย่างแคบ เป็นหลักการที่เรียกร้องให้เกิดดุลยภาพระหว่างประโยชน์สาธารณะและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ โดยประโยชน์ที่ได้รับต้องมีน้ำหนักมากกว่าผลเสียที่จะเกิดขึ้น สาระสำคัญทั้งสามประการดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน

ในระบบกฎหมายไทยหลักแห่งความได้สัดส่วนจัดเป็นหลักการพื้นฐานและเป็นหลักกฎหมายทั่วไปในกฎหมายมหาชน ห้ามมิให้ฝ่ายปกครองกระทำการอันมีผลเป็นการสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร แต่กำหนดให้ฝ่ายปกครองต้องกระทำการให้พอเหมาะพอประมาทกับสภาพของข้อเท็จจริง โดยหลักความได้สัดส่วนถือเป็นหลักการสำคัญที่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมใช้เป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจากแนวคำวินิจฉัยของศาลปกครอง จะเห็นได้ว่า ศาลปกครองได้นำหลักความได้สัดส่วนมาเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกฎที่ออกโดยฝ่ายปกครองว่าชอบด้วยกฎ หรือไม่อย่างสม่าเสมอ โดยศาลจะนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ประกอบในการพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวในการให้เหตุผลประกอบการวินิจฉัยคดีอย่างเป็นระบบ และได้มีการนำหลักการในทางทฤษฎีของหลักความได้สัดส่วนมาเป็นหลักเกณฑ์ประกอบการวินิจฉัยคดีอย่างครบถ้วน

อย่างไรก็ตาม ในบางคำวินิจฉัยของศาลปกครองนั้น ศาลมิได้นำหลักการในทางทฤษฎีของหลักความได้สัดส่วนในการวินิจฉัยคดีอย่างครบถ้วน จึงทำให้การนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบกฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนขาดความชัดเจนและความแน่นอน ซึ่งหากศาลมองข้ามปัญหาดังกล่าว โดยไม่นำหลักการในทางทฤษฎีของหลักความได้สัดส่วนทั้งสามประการมาเป็นหลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยคดีของศาลในทุก ๆ คำวินิจฉัยแล้ว อาจส่งผลกระทบต่ออันเป็นการไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้